

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.21 (3333) ●

● ЧАЦВЕР, 6 ЧЭРВЕНЯ, 2013

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

**Экзэмпляры
— для Самары**
Стар. 2

**Набат Хатыні чуваць
і ў Берліне**
Пра бесчалавечныя злачынствы
акупантаў на тэрыторыі Беларусі пад час
Вялікай Айчыннай вайны расказваюць
архіўныя фотаздымкі і дакументы **Стар. 3**

**Так дружба
пачынаецца...**
Стар. 4

РАЗАМ

Крона і карані

Праект закона “Аб беларусах замежжа” адлюстравяў пошукі таго, што яднае ўсіх суайчыннікаў свету

Іван Ждановіч

Вы чуеце ў сэрцы сваім покліч Бацькаўшчыны? Чуць ці не чуць – вось у чым пытанне... Многія пытаюць: чаму так доўга, амаль дзесяць гадоў ужо, вяспявае закон? Гэта спроба згарманізаваць тонкія, далікатныя душэўныя парывы мільёнаў суайчыннікаў з палітычнай воляй беларускай дзяржавы. І зрабіць гэта выключна складана! Майструецца нібы звон-камертон на доўгі час. А ў любой грамадзе ёсць, вобразна кажучы, і людзі з выдатным музычным слыхам, і тыя, што трохі недачуваюць. Ці ўвогуле глухія: не на вушы, дык на душу... Прыняцце ж новага закона можна параўнаць з гучаннем звона, вечавага альбо царкоўнага, па ўсіх кантынентах, дзе ёсць беларусы. Хто пачуе “беларускі матыў”? Хто адгукнецца? Хто захоча весці судна і сваю мелодыю ў вечным беларускім хоры ці аркестры?

Ведаю землякоў з замежжа, якія згадваюць пра Бацькаўшчыну з вільготнымі вачыма. Жывуць за межамі Беларусі тысячы ветэранаў, якія тут партызанілі, вызвалялі гарады і вёскі нашы ад гітлераўцаў у 1944-м, праліваючы кроў і губляючы баявых сяброў. А колькі па свеце тых, хто па розных прычынах мае сімпатыю да нашай краіны і яе людзей! Калі вучуёся

ІВАН ЖДАНОВІЧ

Грыгорый Лаўтэрштэйн (злева), Барыс Івановіч і Валерый Казакоў – лідары замежных суполак суайчыннікаў я ў Ленінградзе на мяжы 70-80-х і яшчэ пакурваў, аднакашнік Пеця Яршоў, помню, спецыяльна заходзіў у мой інтэрнацкі пакой на Нова-Ізмайлаўскім, каб стрэльнуць “Гродно” ці “Орбиту”: водар тых цыгарэт, казаў, нагадвае прагады вайскавай службы ў Беларусі. Вусатая, амаль мулявінская ўсмешка ў Пятра: ой, ці не час-цінку сэрца гарачага ў чараўніцы беларускай ты, сябра, пакінуў... І там жа, у студгарадку, проста “фанацеў” ад беларускіх песень у выкананні “Песняроў” мой сябар Валодзя Чаранко-Алякпераў з казахстанскага Усць-Каменагорска. А нядаўна ў горадзе Ваўчанску, на Харкаўшчыне, пачуў ад лётчыка: “Я ж нарадзіўся, вырас у Гомелі – таму і лічу сябе беларусам”. І ўсе трое – рускія па крыві, а “зачапіла” іх нешта нашае. Хай сабе і “дым”...

Мы розныя: светапогляд, склад характару... Ніхто без поклічу сэрца не ідзе ў беларускія суполкі: мацаваць родавую і духоўную повязь з Бацькаўшчынай.

→ Стар. 2

ВЕСТКІ

Родны подых Балтыкі

Саюз беларусаў Латвіі шырока адзначае 10-гадовы юбілей

Найбольш знакавай, розгаласнай падзеяй сталі Дні беларускай культуры ў Латвіі, дастасаваныя да ўгодкаў суполкі. Яны доўжыліся амаль тыдзень: з 23 па 29 мая. У праграме Дзён, дасланай у рэдакцыю нашымі сябрамі, значыцца восем буйных імпрэз. Вялікія святочныя канцэрты з удзелам народнага фальклорнага гурта “Вербіца” з Беларусі прайшлі ў Рызе ды іншых гарадах, дзе беларусы маюць моцныя суполкі: гэта Ліепая, Елгава, Лудза, Краслава і Даўгаўпілс. У 3-й сярэдняй школе горада Рэзэ-кнэ праводзіўся ўрок беларускай мовы “Жывое ў вяках беларускае слова”, а ў Рызе, у Залатой зале Дома Рыжскага лагвышкага таварыства, ладзілася канферэнцыя “Удзел беларускіх суполак у пабудове грамадзянскай супольнасці ў Латвіі”.

Што ж, зладзіць такі святочны феерверк мерапрыемстваў – гэта пад сілу толькі сапраўды моцнаму Саюзу з крэатыўным актывам. Выклікае павагу, што Саюз беларусаў Латвіі рабіў гэта разам з суполкамі “Мара” (Ліепая), “Сузор’е” (Рэзэ-кнэ), “Злата” (Елгава), “Крыніца” (Лудза), “Пралеска” (Зілупе), а таксама “Прамень” (Рыга), “Радуга” (Прэйлі), “Спатканне” (Екабпілс), “Вясёлка” (Краслава) і “Вярба” (Дагда).

З юбілеем, дарагія суайчыннікі! Супрацоўнікі рэдакцыі зычаць вам не стамляцца, а мацнець ды прыгажэць, працуючы на ўдзячай ніве беларушчыны.

Супольныя каштоўнасці

Са Львова і Луцка прыбылі ў Мінск партрэты магнатаў Вялікага Княства Літоўскага і слуцкія паясы

Людміла Малей

У Нацыянальным мастацкім музеі – дзве новыя ўнікальныя экспазіцыі, прывезеныя з Украіны. Першая, а гэта “Партрэты ўладароў і магнатаў Вялікага Княства Літоўскага”, паходзіць з музеяў Львова і Луцка. Другая, “Слуцкія паясы”, грунтуецца на зборах Львоўскага гістарычнага музея.

Дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі Уладзімір Пракапцоў на ўрачыстым адкрыцці экспазіцыі

адзначыў: праект рэалізуецца сумесна з украінскімі калегамі. Прысутныя віталі гендырэктара Львоўскай нацыянальнай галерэі мастацтваў Ларысу Разінкову-Вазніцку, намесніка дырэктара Львоўскага гістарычнага музея Тараса Рудзько, дырэктара Валынскага краязнаўчага музея Анатоля Сілюка і галоўнага захавальніка фондаў Музея-запаведніка “Алескі замак” Тацяну Сабадаш. Яны ж паведамлілі: гэта ўжо трэцяя падобная выстава, пасля Львова і Вільнюса. У тым ёсць вялікі

сэнс: як вядома, да Люблінскай уніі 1569 года і Львоў, і Луцк, і Вільня (Вільнюс), і Мінск (Менск) уваходзілі ў склад адной дзяржавы – Вялікага Княства Літоўскага. Таму госці казалі, што яны адчуваюць сябе на беларускай зямлі вельмі камфортна, бо і цяпер беларусаў, украінцаў і літоўцаў аб’ядноўваюць сумесная культурная спадчына і агульныя старонкі мінуўшчыны.

Намеснік міністра культуры Беларусі Васіль Чэрнік адзначыў: супольная спадчына – гэта вялікае багацце, яе трэба і бе-

ражліва захоўваць, і разам выкарыстоўваць. Шчыруе ў гэты бок якраз наш Мастацкі музей. Яго спецыялісты шукаюць і экспануюць каштоўнасці, якія маюць дачыненне да беларускай гісторыі, але па розных прычынах знаходзяцца за рубяжом.

Тэму прадоўжыў старшыня грамадскай камісіі “Вяртанне” пры Беларускай фондзе культуры Адам Мальдзіс. Ён звярнуўся да нядаўна выдадзенай сваёй кніжкі “Беларускія скарбы за рубяжом”.

→ Стар. 3

Слуцкія паясы

Крона і карані

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Для аднаго беларускі радок у біяграфіі – лейтматыў жыццёвай мелодыі, для некаторых – пусты гук. Безумоўна, кожны іграе сімфонію жыцця па ім жа выбраных нотах. Але – наколькі мы адчуваем сваё – зямляцкае – адзінства? Ці ўмеем суладна граць разам? На вялікі жаль, нават невялікія суполкі ў замежжы часам не могуць знайсці згоды. Трацяць сілы і час не на карысць беларушчыны – на разборкі... “Мы сканфліктаваныя!” – з болей і горыччу казаў на нядаўнім круглым стала ў Міністэрстве замежных спраў і Ян Сычэўскі, лідар самай уплывовай і аўтарэтытнай беларускай суполкі Польшчы – Беларускага грамадска-культурнага таварыства.

Што ж, свет сёння такі. І здзіўна было б спадзявацца, што закон “Аб беларусах замежжа” сам па сабе зладзіць ды прымірыць мільёны людзей з розным жыццёвым досведам і палітычнымі поглядамі. Аднак, як гаварыў на круглым стала начальнік галоўнага ўпраўлення шматбаковай дыпламатыі МЗСа Юрый Амбразевіч, мэта новага закона – шукаць тое, што яднае беларусаў замежжа. Дарэчы, майце на ўвазе, землякі: гэтак ж упраўленне і курыруе ў міністэрстве пытанні супрацоўніцтва з дыяспарай.

Перад пачаткам сустрэчы мой калега задаў спадару Юрыю пытанне, што “пераціраецца” цяпер

ІВАН ЖДАНОВІЧ

Гісторык Аксана Солапава – удзельніца круглага стала з Масквы

на розных форумах у інтэрнэце, абмяркоўваецца і ў СМІ: ці не можа і ў нас для беларусаў замежжа з’явіцца нешта падобнае да “карты паляка”? “Цяпер няма сэнсу гэта рабіць ці яшчэ нейкім чынам падзяляць суайчыннікаў замежжа”, – адказаў дыпламат, спаслаўшыся на меркаванні спецыялістаў розных дзяржоргану. – Наш падыход такі: беларусы замежжа – гэта ўсе, хто меў дачыненне калісьці да Беларусі і да таго ж ідэнтыфікуе сябе як беларус, а тым больш вядзе зацікаўленую дзейнасць, умацоўвае доб-

рыя стасункі з нашай краінай”. Асаблівай увагі і павагі, акцэнтуючы ўвагу спадар Юрый, пры тым заслугоўваюць беларускія суполкі, якія створаны і дзейнічаюць у замежжы – усе, хто ў іх працуе, разглядаюцца дзяржавай як суайчыннікі за мяжой. Цяпер складаюцца, аднак, гаварыць, якім чынам іх зможа падтрымліваць дзяржава, ці будучы ім ад яе нейкія льготы. Ды і не ставіцца пакуль такая задача, лічыць Юрый Амбразевіч, гэта ўжо будзе наступны этап узаемадзеяння дзяржавы з дыяспарай. А цяпер “фарміруюцца

нейкія палітычныя межы, пэўная палітычная атмасфера ў гэтых пытаннях”. Будзе ісці яшчэ работа над законам і ў Савеце Міністраў, і ў парламенце, і не выключана, што “законапраект можа быць кардынальна зменены”.

Пад час зацікаўленай размовы за круглым сталом яшчэ на адным важным моманце акцэнтавалася ўвага: што гаворка ў праекце закона не ідзе толькі пра беларусаў па этнічных каранях. І тут, на мой погляд, ёсць свая моцная праўда. Згадваюцца жартаўлівыя словы старэйшага сябра на пачатку 90-х, калі бурліла нацыянальнае адраджэнне: маўляў, самыя шчырыя беларусы – то татары ды яўрэі. Між тым, ведаючы слаўную, больш чым 600-гадовую гісторыю супольнага з этнічнымі беларусамі існавання прадстаўнікоў гэтых народаў на Беларусі, іх велізарны ўклад у развіццё культуры менавіта беларускай, тут і спрачацца не выпадае. Дарэчы, яшчэ ў 2000 годзе ў Мінску выйшаў энцыклапедычны даведнік “Беларусы і ўраджэнцы Беларусі ў памежных краінах”. “Так, этнічны прынцып у праекце закона выключаны, – удакладніў Юрый Амбразевіч. – Мы гаворым пра беларусаў замежжа ў шырокім кантэксце – пра ўсіх людзей, якія лічаць сябе беларусамі. Усім вядома: беларусі народ – шматнацыянальны. І калі ты, скажам, татарын па крыві, жывеш у замежжы,

але сам нарадзіўся тут, ці твае сваякі калісьці ў Беларусі жылі, лічаць яе сваёй Радзімай, і ты разумееш, што твае карані тут – то мы кажам: так, ты беларус замежжа. А тым больш калі ты імкнешся і да нейкага ўзаемадзеяння з беларускай дзяржавай ці нават тутэйшай татарскай дыяспарай, якая моцная, напрыклад, у Іўі, на Гродзеншчыне. Твае этнічныя карані ніяк не адмяняюць тваю самаідэнтыфікацыю як беларуса”.

За такі падыход выказваліся і ўдзельнікі круглага стала ў МЗСе: беларусаў законатворцы згадваюць як шматэтнічную нацыю, а не па этнапрыналежнасці. І раздзяляльных ліній па этнічным прынцыпе ў законе не прадбачыцца. Наадварот: гэта так званыя інклюзіўны падыход. Такое пажаданне, дарэчы, як гаварылі спецыялісты, выказана было і ў цэлым шэрагу беларускіх суполак замежжа. Бо і там ёсць як чыста этнічныя беларусы, так і прадстаўнікі іншых нацыянальнасцяў, у прыватнасці, дзеці нашых суайчыннікаў ад змешаных шлюбаў. Карані іх родавыя – з Беларусі, ці сваякі іх калісьці тут жылі. І не важна, ці было тое пасля развалу Савецкага Саюза, ці ў папярэднія гады і нават стагоддзі.

Зрэшты, зусім не ў дэфініцыях, як кажуць мовазнаўцы, тут справа. Чуць ці не чуць свой “беларускі матыў” – вось у чым галоўнае пытанне...

ДОБРАЯ СПРАВА

Экзэмпляры – для Самары

У Паволжы на XX юбілейным журналісцкім фэсце “Прэса-2013” дзякуючы беларускай суполцы была прадстаўлена і газета “Голас Радзімы”

Вялікае свята прэсы, у якім удзельнічаюць усе вядучыя СМІ Самары, прысвячалася дзецям і праходзіла пад дэвізам “Хай заўсёды буду я!”. Наведвалі пляцоўкі, дзе прэзентаваліся выданні і рэдакцыі, кіраўнікі горада, у тым ліку і глава гарадской акругі Самара, прэзідэнт Асацыяцыі гарадоў Паволжа Дзмітрый Азараў. На пляцоўцы Дома дружбы народаў былі выданні ўсіх нацаб’яднанняў, якія дзейнічаюць у Самары і вобласці. Газету “Голас Радзімы” прадстаўляла Самарская абласная грамадская арганізацыя беларусаў “Руска-Беларускае Братэрства 2000”. Мэр Самары, знаёмчыся з выданнем, звярнуў увагу на змешчаны летась у газеце “Голас Радзімы” тэкст “Каб для ўсіх было сонца” – пра дзяцей з асаблівасцямі развіцця. Ён выказаў меркаванне: пазіцыя СМІ для фарміравання грамадскай думкі, адносінаў людзей да “праблем дзяцінства” можа быць нават больш важнай, чым пазіцыя чыноўнікаў.

Жыхары і госці горада з цікавасцю знаёмліліся з прыгожай, змястоўнай беларускай газетай, а некаторыя, маючы беларускія родавыя карані, пыталіся пра падпіску на яе і справы беларускай

Прыгожы беларускі акцэнт на фэсце ў Самары

суполкі ў Самары. Ірына Глуская, прэзідэнт суполкі “Руска-Беларускае Братэрства 2000”, лічыць, што СМІ дапамагаюць дыяспарам у захаванні, развіцці культурных традыцый народа, нацыянальнай мовы: “Для нас ужо роднай стала газета “Голас Радзімы”, якую мы і раней, у мінулыя гады не раз прадстаўлялі на фэстах прэсы ў Самары. Далучаем да акцыі творчыя гурты нашай суполкі і моладзь. Чаму так робім? Газета

нібы прыбліжае гістарычную Бацькаўшчыну да нас, беларусаў у замежжы. Мы даўно супрацоўнічаем з рэдакцыяй, газета ўжо не аднойчы публікавала артыкулы пра жыццё суполкі. А фестываль для нас – добрая магчымасць раскажаць пра беларускую газету, Бацькаўшчыну, дзейнасць суполкі шматлікім наведвальнікам пляцоўкі Дома дружбы народаў, прадставіць публіцы нашы творчыя калектывы”.

На канцэртнай пляцоўцы фестывалю выступаў беларускі вакальны ансамбль “Каданс” – для яго гэты “выхад у людзі” быў адначасова і юбілейным, бо гурту ўжо пяць гадоў. Калектыву працуе на базе 82-й школы з палітычным вывучэннем асобных прадметаў, а педагог вышэйшай катэгорыі Алена Дзмітрыева – і кіраўнік гурта, і хормайстар, і выкладчыца вакала. “Каданс” – гэта навушныя, педагогі і выпускнікі школы, у асноўным члены абласной суполкі беларусаў. У рэпертуары гурта ўжо нямала твораў сучасных рускіх і беларускіх кампазітараў, ёсць народныя песні, перакладанні музыкі рускіх і замежных класікаў, фальклорная і духоўная музыка. Дарэчы, гурт запрашаны і ў Беларусь: выступіць у хуткім часе ў Бабруйску, на XI Міжнародным фестывалі народнай творчасці “Вянок дружбы”. Падрыхтоўка да паездкі ідзе ў Самары поўным ходам.

Ірына Глуская выказала вялікую ўдзячнасць рэдакцыі газеты “Голас Радзімы”: спецыяльна да свята прэсы дасланы “экзэмпляры для Самары” – падборка нумароў газет “Голас Радзімы” і “The Minsk Times”.

Мікалай Бойка, г. Самара

КАНТАКТЫ

Сучасная мінуўшчына

У Варшаве адкрыліся фотавыставы Мірскага і Нясвіжскага замкаў

Стан помнікаў даўніны можа сведчыць і пра сучасны пульс эканамічнага, духоўнага жыцця краіны. Пра тое згадвалі ў Варшаве на адкрыцці дзвюх фотавыстаў. Прэзентаваліся каштоўныя аб’екты Сусветнай культурнай спадчыны ЮНЭСКО: Замкавы комплекс “Мір” і Нацыянальны гістарычна-культурны музей-запаведнік “Нясвіж”. Імпрэза ладзілася пад час Дзён культуры Беларусі ў Польшчы Пасольствам Беларусі сумесна з Музеям “Замкавы комплекс “Мір”, Музеям-запаведнікам “Нясвіж” пры падтрымцы Мінкультуры Беларусі.

Да справы падышлі крэатыўна: адна з выстаў як фотопанарамы славетных замкаў размешчана на агароджы Батанічнага сада Варшаўскага ўніверсітэта, другая – у цэнтры горада на Кракаўскім прадмесці. На адкрыцці выставы былі прадстаўнікі дыяспоры замежных краін, дзяржаўных і грамадскіх аб’яднанняў, культурных устаноў Польшчы, турбізнэсу, беларускай супольнасці Варшавы. Адкрывалі “акно ў Беларусь” прадстаўнікі роду Радзівілаў.

Асабліваю зацікаўленасць выстава выклікала ў беларусаў Польшчы, якія казалі: цяпер вельмі важна папулярызаваць за мяжой беларускую культуру. Пабыўшы ў Варшаве месяц, выстава паедзе і па іншых гарадах Польшчы.

Супольныя каштоўнасці

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Гэты нястомны шукальнік скарбаў паўтарыў гісторыю з кнігі пра зборы мінскага археолага, уладальніка багатага прыватнага музея Генрыка Татура. На пачатку XX стагоддзя ўдава збіральніка прадала асноўную частку экспанатаў львоўскаму мітрапаліту Шаптыцкаму, і яны трапілі ў львоўскія дзяржсховішчы. Вядома, юрыдычнага права на іх цяпер Беларусь не мае, але права этычнае на сумеснае выкарыстанне, паказ на будучай спецыяльнай выставе ў Мінску – застаецца. Прамоўца прыгадаў, што калі па сцэнары Уладзіміра Караткевіча ў Алескім

замку, на Львоўшчыне, здымаліся сцэны з фільма “Хрыстос прыямліўся ў Гародні”, туды вывезлі з зачыненых гродзенскіх касцёлаў драўляныя скульптуры святых. То пара вярнуць святыні! І ўкраінскія госці з тым пагадзіліся.

Што пабачылі мы на ўкраінскіх экспазіцыях у музеі? У трох залах на першым паверсе – больш за 60 партрэтаў вядомых дзеячаў Рэчы Паспалітай і ВКЛ, звязаных з беларускай зямлёй дзяржаўнымі справамі і асабістым прабываннем. Куратар выставы Алена Карпенка, загадчыца аддзела старажытнабеларускага мастацтва Мастацкага музея, гаварыла: акцэнт арганіза-

тары зрабілі на Вялікім Княстве Літоўскім, магутнай дзяржаве, якая пераўзыходзіла суседнія развіццём эканомікі ды культуры. Упершыню ў Мінску сабраны партреты ўладароў і магнатаў, якія складалі аснову дзяржаўнасці краіны. Побач з каралямі – магутныя магнацкія роды Радзівілаў, Сапегаў, Тышкевічаў, Сангушак, Пацеяў. Найбольш шырока прэзентаваны партреты Радзівілаў, і кожны – нібы дакумент эпохі, у якім бачна месца і значэнне асобы сярод іншых людзей. Твары на партрэтах як жывыя, адлюстроўваюць душэўныя якасці магнатаў. І яны паўстаюць перад намі

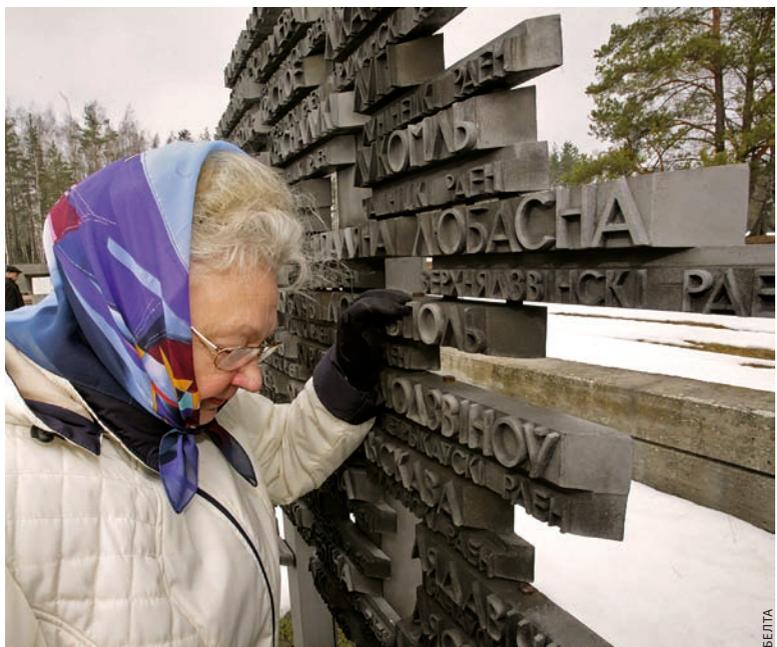
ў сваёй патаемнай сутнасці мінулых стагоддзяў, з адметнай рысай шляхты – знакамітымі золатакнамі слухамі паясамі.

І чатыры непаўторныя паясы з Львоўскага гістарычнага музея можна было пабачыць на выставе на другім паверсе. Два створаны на Слуцкай мануфактуры перыяду Леана Маджарскага з лацінамоўнай меткай “У горадзе Слуцку”. Трэці рабілі на фабрыцы Францішка Маслоўскага ў Кракаве. Чацвёрты не мае ніякіх сінтатур, але зроблены па лепшых узорах Маджарскага, дзе “заміж персідскага ўзору” ўзнікаў “цвяток радзімы васілька”.

Прыцягваюць увагу і жаночыя партреты Барбары Радзівіл, Уршулі Мнішак, Тэафілі Вішнявецкай ды іншых знакамітых спадарынь. Гэта працы Канстанціна Александровіча, Шымана Багушовіча ды іншых майстроў-партрэтаў. Ёсць нямала твораў і невядомых мастакоў, гэта партреты Міхала Казіміра “Рыбанькі”, Кароля Станіслава Радзівіла “Пане Каханку”, Яна Кароля Хадкевіча, Льва Сапегі, Канстанціна Астрожскага.

Выстава партрэтаў дзеячоў ВКЛ адчынена да 26 жніўня, а слухкія паясы будуць у нас да 18 красавіка наступнага года.

ПАМЯЦЬ

Хатынь – гэта памяць і боль

Набат Хатыні чуваць і ў Берліне

Пра бесчалавечныя злачынствы акупантаў на тэрыторыі Беларусі пад час Вялікай Айчыннай вайны расказваюць архіўныя фотаздымкі і дакументы

Яўген Дарэнскі

Фрыдрыхштрасэ, 176. Гэты адрас ведаюць, мабыць, усе жыхары Заходняга і Усходняга сектараў Берліна. Менавіта там знаходзіцца Расійскі Дом навукі і культуры. І менавіта ў ім на пачатку мая адкрылася выстава фотаздымкаў і дакументаў “Спалення вёскі. Памятныя месцы ў Беларусі”. Праект прымеркаваны да 70-годдзя Хатынскай трагедыі.

Экспазіцыя падрыхтавана Пасольствам Беларусі ў Германіі сумесна з дэпартаментам па архівах і справаходстве Мінюста Беларусі на аснове матэрыялаў з Нацыянальнага архіва і Беларускага архіва кінафотафонадакументаў. Гэта 25 фотаздымкаў, якія адлюстроўваюць гісторыю трагедыі Хатыні і яе ўвасабленне ў мемарыяльным комплексе, створаным пасля вайны. У экспазіцыі яшчэ і 20 копій унікальных дакументальных сведчанняў злачынстваў, учыненых акупантамі на тэрыто-

рыі Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Перад удзельнікамі цырымоніі адкрыцця экспазіцыі, прысвечанай трагедыі ў Хатыні, выступілі Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Расіі ў Германіі Уладзімір Грынін і яго беларускі калега, Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі ў Германіі Андрэй Гіро. Абодва амбасадары ў шчыльнай цішыні прайшлі па залах, дзе выстаўлены фатаграфіі і дакументы, што датычаць Хатынскай трагедыі.

Удзельнікі мерапрыемства паглядзелі і два фрагменты тэлерапартажа з цырымоніі адкрыцця Мемарыяльнага комплексу “Хатынь” у 1969 годзе. У тым ліку і зварот да ўсяго чалавецтва сведкі Хатынскай трагедыі Іосіфа Камінскага.

Пад час адкрыцця экспазіцыі выступіла піяністка Маргарыта Брындына з праграмай “Песні ваенных гадоў”. Выстава доўжыцца да 7 чэрвеня.

АДЗІН З НАС

Яму знаёма слова настальгія...

Бежанцы з Афганістана знайшлі ў нашай краіне сяброў і працу

Афганістан, пэўна, адна з самых шматпакутных краін свету. Я памятаю гэту прыгожую тэрыторыю з гарамі і пустынямі, якая апынулася ў сферы геапалітычных інтарэсаў звышдзяржаў. І больш за 30 гадоў жыве ў рэжыме вайны, сцякаючы крывёй мірных жыхароў. Памятаеце, Савецкі Саюз спрабаваў прышчапіць федальнай на момант уводу туды войскаў (снежань 79-га) дзяржаве марксізм-ленінізм. Затым былі талібы з іх “ісламскім фундаменталізмам” наперавес. Цяпер амерыканцы з саюзнікамі далучаюць Афганістан, з дапамогай “беспілотнікаў”, да каштоўнасцяў заходняй дэмакратыі. Ізноў гора, смерці, мільёны бежанцаў...

Адзін з тых, каму “гульні” звышдзяржаў крута змянілі жыццё, – інжынер Сафі Сайфурахман Махамеджан. Родам з правінцыі Нангархар, 20 гадоў жыве і працуе ў Беларусі. Пра зменлівасць лёсу, дзень учарашні і сённяшні мы і гутарым з ім.

– Сафі, якія “ліхія вятры” ператварылі вас у бежанца?

– У вас кажуць: “Ад турмы ды ад сумы не заракайся”. Вось і мне давалося выбіраць: альбо турма, а дакладней смерць, альбо сума – лёс бежанца. Хоць спачатку жыццё складвалася паспяхова. На пачатку 70-х вучыўся ў Кабуле ў каледжы, у 75-м прыехаў на вучобу ў Мінск, тут і закончыў Беларускі політэхнічны інстытут. Вярнуўся ў Афганістан амаль адначасова з пачаткам уводу туды савецкіх войск. Я з радасцю ўспрыняў перамены ў краіне, падтрымаў “народную ўладу”: вучыўся ж у Саюзе. Працаваў інжынерам на прадпрыемстве ў Мазары Шарыф, на поўначы краіны. Затым прасілі ў Міністэрства прамысловасці, далей – у афганскі Саўмін... Я ўдзельнічаў у будаўніцтве новага жыцця, хоць ішлі ваенныя дзеянні. Мяне перавялі на працу ў Міністэрства дзяржбяспекі. Радзіма сказала “Трэба!”, і я, як патрыёт,

адказаў “Ёсць!”. А ў 89-м Савецкі Саюз вывеў войскі – і ўсё “пайшло кулём”. У 92-м тым афганцам, хто служыў народнай уладзе, ваяваў з маджахедамі поруч з шуваві-савецкімі, прыйшлося пакінуць Радзіму. Дзясяткі тысяч “афганцаў-лаялістаў”, лаяльных да СССР, эмігравалі ў Расію. Я з сям’ёй вярнуўся ў Беларусь, дзе прайшлі студэнцкія гады.

– Ці шмат афганскіх бежанцаў жыве ў Расіі, Беларусі, іншых постсавецкіх краінах?

– У Расіі прыкладна 200 тысяч, у Беларусі каля тысячы, яшчэ Украіна, Таджыкістан, Узбекістан. З 1979 года Афганістан пакінулі больш за 6 мільёнаў чалавек. Першыя ўцекачы асядалі ў Пакістане ды Іране, мы, другая хваля, у краінах былога СССР, трэцяя пакацілася ў краіны Заходняй Еўропы.

– І як вам жывецца ў Беларусі?

– Спачатку было складана. На

Ёсць праца – ёсць надзея

пачатку 90-х у Беларусі не было сістэмы дапамогі бежанцам, нам даводзілася разлічваць толькі на сябе. Цяпер мы працуем з рознымі дзяржструктурамі. Старыя нашы маюць сацыяльныя пенсіі, шматдзетныя сем’і атрымалі кватэры. Сёння дзякуючы Прэзідэнту Беларусі і Ураду ў нашай дыяспары практычна вырашана жыллёвае

У афганца Сафі шмат спраў

пытанне. Дзеці – у школах і ВНУ, мы працуем. Да прыкладу, адкрылі вытворчасць: “Свет камфорту” кампанія называецца, шыем пасцельную бялізну, прадаецца добра ў Беларусі. Не ўсё, аднак, гладка ідзе. Нядаўна нас пазбавілі льгот, што моцна ударыла па вытворчасці. Спадзяемся, гэтыя праблемы часова. Бо ўсё бачаць: мы не хочам быць толькі клопатам для другой радзімы, спрабуем прыносіць ёй карысць, бо краіна дала нам прытулак! Але нам складана адаптавацца, асімілявацца ў грамадстве, культура і традыцыі якога не падобныя да нашых.

– У Мінску, пэўна, ёсць суполкі афганскіх бежанцаў...

– Так, у 98-м мы стварылі Міжнародную дабрачынную арганізацыю афганскіх бежанцаў, я цяпер яе ўзначальваю. Суполка і выступіла ініцыятарам стварэння кампаніі, дзе працуюць і нашы суайчыннікі, і беларусы. Пад дахам суполкі і жаночы клуб: там жанчыны могуць атрымаць псіхалагічную, сацыяльную дапамогу. Адзначаем нашы святы: 20 сакавіка быў афганскі Новы год...

– Як ваша сям’я адаптавалася ў новым жыцці?

– Нашы з жонкай двое сыноў ужо дарослыя, атрымалі ў Беларусі адукацыі, Ільяз працуе ў “Свец камфорту”.

– Ці знаёма вам слова “настальгія”?

– Безумоўна! У Беларусі нас цёпла сустрэлі, тут пачалося новае жыццё, і мы лічым яе сваёй другой радзімай. Але дадому, у Афганістан, цягне... Верым, што аднойчы вернемся ў Кабул, Баграм, Герат, Джэлалабад... Ды ні мы, ні дзеці і ўнукі, дзе б ні жылі, ніколі не забудзем той дабрны і цяпымасці, з якой паставіўся да нас, замежнікаў, беларускі народ.

Гутарыў Яўген Дарэнскі

